

מראי מקומות- שבועות כ"ג

ונשא כפיו פסול, ושיעורו ברביעית. וע'
בבית יוסף (או"ח קכ"ח, ל"ח) שהביא מר'
ירוחם דדוקא אם הגיע לשכרותו של לוט
פסול לנשיאת כפים, וכ' הב"י דמשמע דס"ל
דהוי דומה לתפילה [וק"ק, דהא הבה"ג ס"ל רביעית, וביאר
תוס' ישנים שהוא משום דדומה לתפילה, וצ"ע]. אבל הב"י כ'
דמסתמא האיסור הוא משום דהוקש לעבודה,
ולכן אפי' ברביעית אסור.

ה) **דשתיי' בכלל אכילה איתא- כ' הריטב"א, יש**
מסתפקין במי שנשבע שיאכל, ולא אכל
כלום אלא שחה, האם קיים שבועתו או לא.
וכ' דלכאור' מפשטות הסוגיא משמע דלא
שנא, דבין מקראי בין מסברא, הרי שתיי'
בכלל אכילה גם בכה"ג.

ו) **אימא וכן של שעורים וכן של כוסמין, פת פת**
למה לי- העיר הרא"ש (סוף סי' ר'), הא
עכשיו מקצר בלשונו טפי. וכ' דאה"נ, אלא
דאין הדרך להזכיר פת אא"כ בא לחלק לב'
שבועות, ואע"פ שהוא קיצור לשון.

ז) **הא אינהו גופייהו שתינא- כ' הרשב"א דאין**
הביאור דאם הי' אומר כן באמת מה שלפניו
יהיו מותרים לו, אלא כפי מחשבתו אמרי' כן,
דהיינו דאולי הוא סובר כן ולכן אמר כל
המינים כדי לאסור על עצמו אף מה שלפניו,
ולא כדי להרבות בשבועות.

ח) **חד אמר אפרטי חייב אכללי לא מיחייב-**
פרש"י דמ"ד זה ס"ל דכל השבועה הוא רק
על כל פרט בפנ"ע, בין בנוגע הא דאם אכל
שיעור מכל א' מהמינים, הרי הוא חייב על כל
א' וא' אבל לא משום הכלל, ובין דאין יכול
לצרף ממין זה עם מין אחר, בנוגע הכל הרי
הם רק שבועות חלוקות, ואינם נכללים
בשבועה א' לשום דבר. אולם ע' בר"י מיגש
שכ' דנהי דלא מיחייב על הכלל בפנ"ע היכא
דחייב על הפרטים, אבל היכא דאין שיעור
מצד הפרטים בפנ"ע, אלא רק ע"י צירוף,
בזה שפיר אמרי' דלענין צירוף הם שבועה א'.
ונמצא לפי זה דלא נח' בדר' יוחנן כלל, אלא
רק בפירוש מתני'.

א) **ודלמא ע"י אניגרון- הק' הגבורת ארי ביומא**
(עו.), איך ס"ד דקרא בעין משמע ולא ע"י
אניגרון, הא יצהר דקרא שמן הוא, וזה א"א
ע"י לאוקמא אלא ע"י אניגרון, דאין דרך
אכילה לאכול שמן זית בעין אלא באניגרון,
וא"כ שפיר י"ל דגם חמרא מיירי באניגרון.
ותי' דכיון דעיקר דרך הנאת יין הוא ע"י שתי',
א"כ למה שביק קרא עיקר אופן הנאתו שהוא
ע"י שתי', אע"כ משום דשתיי' בכלל אכילה,
והי' רוצה לכתוב תיבה א' דכולל דגן תירוש
ויצהר, ואף עיקר דרך הנאה ביין שייך בי'
לשון אכילה. וע"ז דחה דלמא ע"י אניגרון,
דהיינו דלא נקט עיקר דרך הנאתה, משום
דרוצה לכלול הכל בתיבה א'.

ב) **שכר כתיב, מידי דמשכר- פי' הר"י מיגש,**
דהיינו דהאי שכר איין קאי, והכי קאמר, יין
המשכר, וע"כ זהו שתיי', אבל על יין
דאניגרון לא משתעי קרא. וע"ז הק' הגמ'
דלמא דבילה קעילית. ופי' הר"י מיגש,
דהיינו דדלמא לעולם אימא לך שכר לאו איין
קאי, אלא מילתא באנפי' נפשי' הוא, דהיינו
דיין קאי איין שבאניגרון, ושכר היינו דבילה
קעילית, ושניהם בני אכילה נינהו, וממילא
לא יהי' ראי' מכאן כלל דשתיי' בכלל אכילה.

ג) **אכל דבילה קעילית ושתה דבש וחלב ונכנס**
למקדש ועבד, חייב- כ' תוס' בכריתות (יג':)
דזהו דוקא אם עבד עבודה, אבל בכניסה בלא
עבודה אינו חייב, וכ' שכן הוא בתורת כהנים.
אולם הרמב"ם (ביאת מקדש א', ט"ו) כ'
דנראה שכל כהן שנכנס מן המזבח ולפנים,
והוא שתוי יין, וכו', לוקה, אע"פ שלא עבד
עבודה, הואיל והוא ראוי לעבודה ונכנס
בשעת עבודה, הרי הוא מוזהר שלא יכנס
ולוקה. וע' בכסף משנה שהביא מההשגות
הרמב"ן לסה"מ דחולק על הרמב"ם, וס"ל
כתוס', דכניסה בלא עבודה אינה אסורה מן
התורה, וע"ש מש"כ ליישב שי' הרמב"ם
מקור' הרמב"ן.

ד) **ונכנס למקדש ושימש- כ' התוס' ישנים**
בכריתות (יג':) בשם הבה"ג דכהן ששתה יין

אבל אין שייך בזה אין איסור חל על איסור, שהרי אין האיסור על המעשה אכילה עצמה, רק על חילול הדבור. וכל זה בדעת הר"ן, אולם ע' בתוס' לקמן (כו. ד"ה לקיים) דכ' דנשבע שלא לאכול נבלה ואכלה פטור משום דאין איסור חל על איסור, ומשמע דס"ל דהא דשבע לא חלה על שבעה הוא גופא משום דאין איסור חל על איסור, וצ"ע.

(ב) **בכולל דברים המותרים על דברים האסורים-** כ' הריטב"א דכאן הוכרח רש"י לפרש דכולל דכאן היינו שאמר בפירוש שלא יאכל נבלות וטריפות ושחוטות. דאף דפי' לעיל דכולל היינו שנשבע סתם, כאן אמר הגמ' בהדיא דסיפא במפרש. ומה שפי' רש"י לעיל ובעלמא דנשבע סתם כולל כל דברים אלו, היינו לפי מסקנת הגמ' כאן, דהוכיח דמיירי דוקא דנשבע סתם.

(ט) **וחד אמר אכללי נמי מיחייב- הק' הרשב"א,** א"כ הרי אתה אוסרו בכל מידי דמיכל, ולא רק על דברים אלו, דהא אמרי' דשבעה שלא אוכל הוא שבעה אחרת, ולא על הפרטים קאי. ותי' דאינו נשבע בכלל אלא במה שנשבע בפרט.

(י) **מפרש נמי גופי' תיקשי, אמאי, מושבע ועומד מהר סיני הוא- הק' הרשב"א,** הו"ל להק' קו' זו מעיקרא, דמושבע ועומד הוא. וכ' דכיון דמעיקרא לא הוה ידע במאי מוקים לה, א"כ לא מצי לאקשווי עד דידע במאי מוקים לה.

(יא) **אמאי, מושבע מהר סיני הוא- ע' בשו"ת אבני מלואים (סי' י"ב, ד"ה ובהא) שהביא** מה שהעיר הנודע ביהודה (או"ח ל"ו) דלמה אמרי' מהא דמושבע ועומד, תיפוק לי' משום אין איסור חל על איסור, וכ' דמשמע דאי לא הא דמושבע ועומד הי' האיסור חל עליו, ולא יהי' אומרים אין איסור חל על איסור, וצריך טעם למה. והאבנ"מ עצמו כ' דבאמת גם אם אמרי' דאין איסור חל על איסור, מ"מ הרי האיסור חל לאוסרו, רק דאינו נענש משום איסור זו. אבל לענין מושבע ועומד, הרי אין בידו לאסור על עצמו בשבעה מה שכבר אסור עליו, וא"כ ממילא אין השבעה חלה כלל, וע"ש בביאור הדבר. **אולם ע'**

בקובץ הערות (ל"ג, א') דדייק מדברי הר"ן דלא ס"ל כן, דכ' הר"ן דנדרים אינן חלין על איסורין, אבל שבועות חלין על איסורין משום שחידשו חיוב קרבן. ואם אמרי' דשייך כאן אין איסור חל על איסור, א"כ איך חל השבעה על איסור לחייבו קרבן, הרי אי"ז לא מוסיף ולא כולל, ולמה חל. ולכן ביאר דבשבועות לא שייך הדין דאין איסור חל על איסור כלל, ולכן הי' צריך הגמ' דוקא להא דמושבע ועומד. והיינו ע"פ מש"כ תוס' בגיטין דאיסור שבעה אינה על המעשה שנשבע עליו, אלא על חילול הדיבור. וא"כ, בשבעה לא שייך לומר אין איסור חל על איסור, וכגון שנשבע שלא יאכל נבלה, דאיסור נבלה הוא על מעשה האכילה, ואיסור שבעה אינה על האכילה מצד עצמה, רק על חילול הדיבור, אלא כיון שע"י האכילה מחלל דיבור, ממילא אסור לאכול,